Ao. 1822. No. 71.

GRONINGER COURANT.

DINGSDAG den 3 September.

BURGEMEESTEREN der STAD GRONINGEN, als daartoe behoorlijk geautoriseerd, zijn voornemens, op Vrijdag den 6 September 1822, op nadere approbatie, aan de minstbiedende Uittebesteden: de Leverancie van drie honderd Beddelakens.

Waar van de Conditien, van heden af aan, ter Stads Secretarie ter lezing liggen. —— *Groningen* den 29 Augustus 1822.

De Burgemeesteren: J. F. VAN IDDEKINGE.

Ter ordonnantie van Dezelven: HORA SICCAMA, *Secret.*

S P A N J E.

MADRID *den* 15 *Augustus.*

De generaal *Mina* is gepasseerde nacht, met deszelfs etat-majoor, van hier vertrokken, om het bevel van het leger, in Katalonie, op zich te nemen.

— H. M. de Koningin bevindt zich zeer ongesteld. Men verspreide gisteren het gerucht, dat de Koning zich in stilte uit deze hoofdstad wilde begeven; hoe dit ook zij, de wacht van het paleis is, gedurende drie dagen, verdubbeld.

— De generaal *Lopez Banos* houdt zich ijverig bezig, om de armee, welke naar Navarre en Arragon moet trekken, op 20,000 man te brengen; dit leger moet met dat van den generaal *Mina* dienen, om een kordon langs de Pijrenéën te trekken en den opstand der dweepzuchtige geestelijken te dempen.

— Ingevolge het alliantie-traktaat, tusschen Spanje en Portugal gesloten, zal deze laatste natie eene armee van 12,000 man afzenden, tot dekking van den linker-oever van den Ebro, van de stad Haro tot aan Tortosa, en een ander leger van 8000 man, om de grenzen van Portugal, aan den kant van Gallicien, van Kastilie en Estramadura te beschermen.

D U I T S C H L A N D.

FRANKFORT *den* 27 *Augustus.*

De Oostenrijksche dagbladen geven geene nadere berigten, aangaande den veldslag tusschen de Grieken en Turken, bij Zeitoun en de Thermopijlen. Die, welke zij daaromtrent gegeven hebben, en waarbij zij de overwinning aan de Turken toeschrijven, zijn zeer kort, niet stellig, en missen eene bepaalde dagteekening. Van den anderen kant worden steeds nieuwe stellige berigten gegeven, dat de Grieken volkomene overwinnaars zijn; maar het blijkt nu tevens, dat er twee gevechten hebben plaats gehad; waarvan het eerste nadeelig voor de Grieken is geweest; en zoo kunnen welligt de verschillende tijdingen in overeenstemming worden gebragt. — Berigten uit Semlin, van den 12 dezer maand, geven een nieuw vrij omstandig verhaal der bedoelde gevechten. Die berigten komen hier op neder:

Een brief uit Bitoglia meldt insgelijks de volkomene nederlaag van *Chourschid*-Pacha, bij de Thermopijlen. Zijne gansche armee, zegt men daarin, is vernietigd en hij zelf zou zich onder de gevangenen bevinden; alle pakkagie, kostbaarheden, 70 beijs en 11,000 Turken zouden in handen der Grieken gevallen zijn. — In een ander berigt wordt daarentegen beweerd, dat *Chourschid*-pacha met 4000 man op Larissa is teruggetrokken, maar dat drie andere pacha's zijn gevangen genomen. *Odijsseus* was echter ook bij het eerste gevecht doodelijk gewond. — Van de Grieksche zijde (vervolgt dit berigt) was men door kondschappers van den aanstaanden hoofdaanval vooraf onderrigt, en had in Morea alle strijdbare mannen opgeroepen. De aartsbisschop *Germano* van Patrasso riep zelfs de krijgshaftige vrouwen der Mainotten op, en 2000 derzelve volgden zijne stem. De Grieken stonden sedert den 3 Julij met een groot leger geordend bij de bergpassen. Den 11 Julij rukten zij uit de gebergten voorwaarts om het eerste formele gevecht, sedert hunne wederopwekking, in het opene veld te wagen. Den 12den werd eene proclamatie van den prins *Demetrius Ijpsilanti* gelezen, waarin, onder anderen, gezegd werd: „Dappere, edele Grieken! Voor de eerste maal staat gij tegen over eenen talrijken en geduchten vijand. Griekenland verwacht zijne bevrijding van u. Een strijd op leven of dood moet er gevoerd worden. Ziet op Scio! en ik behoef niets meer te zeggen. Leve de Godsdienst! Dood den barbaren!" De Grieken begonnen den strijd met eene geestdrift, aan razernij grenzende; maar moesten den 13den met aanmerkelijk verlies terugtrekken. Zij posteerden zich echter weder bij de Thermopijlen, en hier had, den 14den, de groote slag plaats. Dood en vernieling verspreidden zich onder de Turken; alles viel onder het zwaard der Grieken, en schier de geheele Turksche armee werd vernietigd. Bij den uitgang der Thermopijlen hadden 700 Grieken tot aan den avond wederstand geboden en de geheele Turksche armee opgehouden, tot dat de Grieken haar omsingeld hadden. De Grieksche vrouwen voerden jongens van tien jaren in het gevecht en wierpen van de bergen steenen op de Turken neder. Griekenland ziet zich op eens in de oudheid verplaatst, en de hoop bezielt aller harten. In stede van eenen *Leonidas*, zag men hier den jongen *Bozzaris*, die in de Thermopijlen, na dat hij de Turken eenen ganschen dag opgehouden had, den geest gaf, onder het geroep: *Eleutheria!* Zijn lijk wordt naar Corinthe gebragt, onder begeleiding van 1000 vrouwen en 160 priesters, van uur tot uur geestelijke lofzangen, ter eere van God en alle heiligen, aanheffen. — De gevolgen der overwinning zijn onberekenbaar. Zoo dra de Grieken voorwaarts rukken, moet ieder dorp, elke stad op lijfsgevaar zich aansluiten, daar, bij de herovering door de Turken, de gruwelen van Scio zouden vernieuwd worden. Het is derhalve een oorlog, zeer verschillende van alle andere in Europa; men strijd uit doodsangst, en verwerft, bij het voorwaarts rukken, duizenden van geallieerden.

F R A N K R IJ K.

PARIJS *den* 26 *Augustus.*

Het Koningsfeest, genaamd het feest van *St. Louis*, is gisteren binnen deze hoofdstad met veel luister gevierd. Tevens is het nieuw gemaakte standbeeld van *Lodewijk XIV*, dat reeds sedert eenige dagen, omhuld op het plein *des Victoires* geplaatst was, ontbloot geworden.

— Men verzekert, dat eenige korpsen troepen van de Noordelijke naar de Zuidelijke grenzen van Frankrijk moeten marcheren en als zoodanig noemt men reeds verscheiden regimenten kavallerie en infanterie, en, onder anderen, een gedeelte der garnizoenen van Rijssel, Douai, Arras, Kamerijck, Sedan en Metz.

— Volgens brieven van *Madrid*, van den 17 dezer, waren de heilige sacramenten aan Hare Majesteit de Koningin toegediend; echter bevond zich Hoogstdezelve in geen toestand, die voor haar leven deed vrezen.

N E D E R L A N D E N.

'SGRAVENHAGE *den* 30 *Augustus.*

Naar men vermeent, heeft Z. M., ten einde de aan hem in vollen eigendom vervallende domeinen te doen strekken tot bevordering van de algemeene welvaart, en ten voordeele van 's Rijks schatkist, besloten, om in Brussel op te rigten eene *naamlooze maatschappij*, tot *gerief van landbouw*, *handel* en *fabrieken*, en om *tegen een matigen intrest de gelden te verstrekken, welke tot het aankweken en uitbreiden dier gewigtige takken van volksvlijt worden vereischt.* De voornoemde domeinen, of de waarde derzelve, zullen, met kapitalen, door andere deelnemers bij te dragen, *tot onderpand* dezer maatschappij moeten dienen. — Van deze domeinen zullen geene actien worden uitgegeven, maar de inkomsten, zoo verre dezelve beneden de *f* 500,000 blijven, moeten jaarlijks strekken ter aanvulling van de toelage, bij art. 30 der Grondwet aan den Koning verzekerd; *zoo voor Z. M. als voor zijne opvolgers;* terwijl het geen dezelve boven deze som mogen opleveren, gestort zal worden in de amortisatie-kas, ten einde te dienen tot vernietiging van de openbare schuld en in de eerste plaats van de onlangs gecreëerde 57 millioenen. Wijders heeft Z. M. bepaald, en nu voor als dan besproken, dat, na verloop van den tijd dezer maatschappij, de voornoemde domeinen of derzelver waarde, *weder in vollen eigendom aan het Rijk zullen overgaan;* met verzekering, van nevens andere actionnarissen, behalve deze domeinen, aanzienlijk te zullen bijdragen tot het zamenbrengen van het oorspronkelijk kapitaal der inrigting. — Aldus heeft de Koning met de daad bevestigd de reeds gegevene verzekering, van met het in werking brengen van art. 31 van de Grondwet, alleen te bedoelen de bevordering der algemeene welvaart, en tevens uit den weg genomen alle de onzekerheden, voor welke sommige, bij eene eventueele troonsopvolging, beducht konden zijn.

NIJMEGEN *den* 27 *Augustus.*

In den avond van ll. Zondag ontstond te Donsbrugge, een half uur van de stad Kleve, brand in het huis van eenen landbouwer, in hetwelk nog kort te voren de vruchten van zijne arbeidzaamheid, gedurende het geheele jaar, waren verzameld. Deze brand nam in één oogenblik dermate toe, dat het alleen den eigenaar, een oud man, gelukte, met een paard het huis te verlaten, terwijl zijne drie dochters, van 32, 28 en 18 jaren, jammerlijk in de vlammen moesten omkomen, zonder dat er eenige mogelijkheid ware, haar de minste hulp ter redding toe te brengen. In weerwil van alle aangebragte hulp, brandde het huis tot aan den grond af, en ware de wind niet zoo stil geweest, gewis zoude als dan het geheele dorp eene prooi der vlammen geworden zijn.

Heden morgen is het gevonden overschot der drie ongelukkigen, uit eenige weinige beenderen bestaande, plegtig ter aarde besteld. De oudste dochter is gevonden ter plaatse, waar vroeger de deur des huizes was; waarschijnlijk heeft zij zich nog pogen te redden, doch is, door den rook bedwelmd, ter neder gestort.

GRONINGEN *den* 2 *September.*

Door Z. M. is, in plaats van den hoogleeraar *G. Bakker*, voor het volgende akademie-jaar, tot rector magnificus aan deze hooge school, benoemd, de hoogleeraar *Th. van Swinderen.* — Tot lid der commissie van landbouw, in Drenthe: de heer *J. Ebbinga*, te Meppel, in plaats van wijlen den heer *B. W. van de Sande.* — Tot leden van de provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt, in Overijssel: de heer *J. R. Schuurman*, medicinæ doctor, te Steenwijk, in plaats van den heer *J. de Koning*, op zijn verzoek, eervol ontslagen; de heer *J. Anraad*, heelmeester te Deventer, in plaats van wijlen den heer *J. Veltkamp*, en de heer *J. Ebbinga*, medicinæ doctor te Meppel, in plaats van wijlen den heer *B. W. van de Sande*, en zulks, om in gemelde commissie, wegens het medicinaal ressort der provincie Drenthe, zitting te nemen. Verders zijn bij successive besluiten door Z. M. nog de navolgende benoemingen gedaan:

Tot hofmaarschalk bij Z. K. H. den Prins van Oranje, de vice-admiraal jhr. *T. F. van der Capellen.*

Tot staatsraden in buitengewonen dienst, mr. *R. Metelerkamp*, voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en de heer *J. P. van Wickevoort Crommelin*, lid van gemelde Kamer.

Tot extra-ordinaris envoyé en minister-plenipotentiaris aan het hof van Beijeren, de baron *W. Mollerus*, laatstelijk in gemelde kwaliteit aan het hof van Portugal geresideerd hebbende.

Tot zaakgelastigde bij het hof van Madrid, de burggraaf *de Quabeck*, thans zaakgelastigde bij de Vereenigde Staten van Amerika.

Tot zaakgelastigde bij het hof van Lissabon, de baron *Willem Fagel*, thans secretaris van ambassade bij het hof van Grootbrittannie en Ierland.

Tot secretaris van ambassade aan het hof van London, jhr. *J. Boreel*, gewezen envoyé extra-ordinaris en minister plenipotentiaris aan het hof der Beide Sicilien.

Tot zaakgelastigde bij het hof van Baden, de heer *A. W. L. M. Heldewier*, thans *ad interim* waarnemende de zaken bij het hof van Madrid.

Tot generaal-majoor en lid van het hoog militair geregtshof, de kolonel *L. du Caylar.*

Tot Nederlandsche consul te Kanton, in China, de heer *J. H. Bletterman*, thans ambtenaar bij de Nederlandsche factorij aldaar.

Tot regter ter instructie bij de regtbank van eersten aanleg te 's Gravenhage, in plaats van jhr. mr. *W. A. Bicker Vis*, op deszelfs verzoek als zoodanig ontslagen, als gewoon regter bij die regtbank invallende, mr. *A. J. A. Drabbe*, thans regter in meergemelde regtbank.

Tot secretaris van het hof van politie en criminele justitie der kolonie Suriname, de heer *Richard van Rees, Az.*

Tot mede-directeur van de Nederlandsche bank, in plaats van wijlen jhr. *J. van de Poll*, de heer *Johannes Carp.*

ADVIJS *van den heer* SIJPKENS. *wegens de overgifte van de domeinen aan Z. M. den K...*

Edel Mogende ...

De Koning vraagt, bij het voorstel van wet tegenwoordig in overweging, uit krachte van en ter voldoening aan den inhoud van art. 30 en 31 der Grondwet, ten zijnen behoeve, den afstand van zoo veel Rijks domeinen, als een zuiver jaarlijks inkomen van vijf tonnen gouds opbrengen, en zulks in vollen eigendom en als *patrimonieel goed*, met verdere bepaling, dat deze som zal worden afgetrokken van de vier-en-twintig tonnen inkomen, aan den Koning jaarlijks uit 's lands kas, ingevolge gemeld art. 30, besproken.

Men heeft bij het onderzoek van dat voorstel in alle de sectien, behalve andere van minder belang, ten opzigte van het regtspunt, verschillende gevoelens geuit. Men heeft daarentegen bedenkingen, twijfelingen en redeneringen in het midden gebragt, gewigtig genoeg om naauwkeurig te worden onderzocht en gewogen; consideratien, waar van de gegrondheid of ongegrondheid van een beduidenden invloed is in het aannemen of verwerpen der onderhavige wet.

In de afdeelingen is de bedenking gemaakt, dat, aangezien deze vijf tonnen revenues zullen strekken in vermindering van 's Konings inkomsten, volgens art. 30 der Grondwet, de over te dragen domeinen moeten worden beschouwd als goederen van de kroon; dat dezelve derhalve moeten zijn onvervreemdbaar, en dat, dien overeenkomstig, art. 1 van het tegenwoordig ontwerp had moeten worden gewijzigd. Een onmiddelijk gevolg van deze laatste stelling is, welke, trouwens, ook door hare verdedigers daar uit wordt getrokken, dat de Koning, voor het vervolg, en ten allen tijde bij opvolglijke successie, uit 's lands kas niet meer kan erlangen dan negentien tonnen. Andere daarentegen hebben, naar mijn oordeel, met regt staande gehouden, dat deze over te dragen domeinen aan den tegenwoordigen Koning, niet als kroon-domein, maar als bijzonder eigendom, als *patrimonieel goed* des tegenwoordigen Konings, moeten worden beschouwd en als zoodanig afgestaan. Een onmiddelijk gevolg van dit beginsel is, dat de tegenwoordige Koning *Willem Frederik* van Oranje-Nassau, naar welgevallen, over deze over te dragen domein-goederen beschikt, even vrij als ieder individu over het zijne, volstrekt onbepaald; dat die goederen, zonder eenig verband van onvervreemdbaarheid, ten allen tijde zijn alienabel; dat dezelve, onder Hoogstdeszelfs wettige erfgenamen, eventueel zijn deelbaar, met één woord, dat daar over zoo *inter vivos* als *mortis causa*, vrijelijk kan worden gedisponeerd. Een niet minder gewigtig en onmiddellijk gevolg van dit gevoelen moet zijn, dat, bij eventuële successie der kroon, de volgende Koningen, uit 's lands kas, evenwel moeten en behooren te genieten, de somme van vier-en-twintig tonnen; want de bepaling van art 30 der Grondwet, waarbij dit Koninklijk inkomen, uit 's lands schatkist, geregeld wordt, is onafhankelijk van, en staat in geen verband met de bezitting van de partikuliere goederen, welke de Koning voor zich zelven en als individu in eigendom bezit, en als zoodanig, bij deces, aan zijne erfgenamen overlaat. De discussie van deze onmiddelijke consequentien, wat het regt aangaat, schijnt mij, bij de behandeling van dit gewigtig onderwerp, niet te moeten worden ontweken, maar met rondborstigheid ook thans worden overwogen; want, die het beginsel stelt, moet ook de gevolgen toelaten. Wil men de zaak regtskundig beschouwen en in haar geheel, dan is het noodig hier op terug te komen. Doch deze beoordeeling blijft niettemin geheel onafhankelijk van hetgeen te dezen aanzien facto gebeuren zal of kan. Niet over daadzaken, maar over het regt is hier alleen de kwestie; en, is de vraag niet, daaromtrent eenig besluit te nemen, hier toe zijn wij onbevoegd, alleen komt het regt in de discussie in aanmerking. En, uit dit oogpunt, hangt alles af van de beslissing van deze vraag, waarin zich het geheele geschil oplost: moeten de over te geven domeinen, ingevolge de Grondwet, worden aangezien als onvervreemdbaar en als kroon-domein? of moeten dezelve worden overgegeven als eigendomlijk goed, ten bijzonderen behoeve van den tegenwoordigen Koning *Willem Frederik* van Oranje-Nassau, als Hoogstdeszelfs personeel eigendom? De onmiddelijke gevolgen dezer beginselen, aan wederzijden, schijnen mij toe, wat het regt betreft, aan geene redelijke tegenspraak onderworpen.

(*Zie verder het Bijvoegsel.*)

127ste KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE LOTERIJ.

VIJFDE KLASSE. — 13de, 14de en 15de *Lijsten:*

No. 8955, prijs van *f*	1000.	No. 17353, prijs van *f*	50,000.
— 27200, —— — .	7500.	— 159, prem. — .	1250.
— 37332, —— — .	1000.	— 12874, prijs — .	1000.
— 17194, prem. — .	1250.	— 20074, prem. — .	5000.

*** De Leden van het Departement MIDDELSTUM, behoorende tot de Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, worden verzocht de Departements-Vergadering bij te wonen, welke op Maandag den 9 September 1822, 's middags te 3 uren, in de gewone Vergaderzaal, te *Onderdendam*, zal gehouden worden. Zullende deze Vergadering met het doen van NATUURKUNDIGE PROEVEN worden geopend, en daar na *nieuwe Leden* in het *Bestuur* gekozen worden. Ook worden de Leden verzocht om hunne *toelagen*, voor het loopende en vroegere jaren, zoo spoedig doenlijk, aan den PENNINGMEESTER, die hier toe gelegenheid zal geven, te voldoen.

Uit naam van het Departement voornd.:
G. DUSSELDORP,
Secretaris.

*** Heden namiddag verloste, zeer voorspoedig, van eene welgeschapene DOCHTER, Vrouwe L. E. BUMA, geliefde Echtgenoote van
Arnhem A. F. BOURICIUS.
den 26 Augustus 1822.

*** *Groningen* den 31 Augustus 1822. Heden werd zeer voorspoedig verlost van een ZOON F. HOEKSEMA, geliefde Echtgenoote van
JOHs. VAN SAANEN.

*** *Leens* den 31 Augustus 1822. Heden wierd mijne geliefde Echtgenoote J. OLTKAMP verlost van eene DOCHTER.
Mr. H. VAN BOLHUIS.

*** Heden overleed, tot mijne en mijner Kinderen bittere droefheid, mijn teedergeliefden Echtgenoot JACOB UBBES BOEKHOUT, in het vijf-en-zeventigste jaar zijnes ouderdoms, nalatende acht Kinderen en vijf-en-dertig Kinds-kinderen, met welken ik vijftig jaren in den gezegendsten echt heb mogen leven. Dit verlies is voor mij groot, doch ik wensch den Heere te zwijgen, wiens doen altijd majesteit en heerlijkheid is.
Oostwold TRIENTJE D. BARENBURG,
den 29 Augustus 1822. Wedw. J. U. BOEKHOUD.

*** Heden namiddag, omstreeks half vier uur, overleed, tot mijne bittere droefheid, mijne hartelijk geliefde Echtgenoote PIETERDINA SEN, in den ouderdom van acht-en-veertig jaren, min zes dagen, mij nalatende zes Kinderen, waarvan de twee jongsten het verlies van hunne Moeder nog niet kunnen beseffen. Ik en mijne Kinderen verliezen veel aan haar, doch mij moeten ons troosten in het wijs bestuur van God.

Dienende deze tot kennisgeving aan vrienden en bekenden, verzoekende van rouwbeklag verschoond te blijven.
Groningen J. ROOS,
den 1 September 1822. in den *Gouden Roemer.*

*** Op den 27 Augustus is, te *Middelburg*, overleden mijne waarde en geliefde Moeder REBECCA ISAK, Wedw. ISAAC ISAAC ZON, oud acht-en-tachtig jaren; waarvan bij deze kennis geve aan onze vrienden. Verzoeke van condoleantie-brieven verschoond te blijven.
Groningen DAVID ISAAC ZON.
den 2 September 1822.
NB. De *WINKEL* zal tot den 8 dezer GESLOTEN BLIJVEN.

*** Die gene, welke bij den DRUKKER DEZER opgeven kan, de NAAM van die PERSOON, of PERSONEN, welke in de *Scheepstijdingen* heeft, of hebben, doen plaatsen, dat een JAGT, *de Vrouw Helena*, van *Delfzijl*, op den 21 Augustus ll., van daar op avontuur is uitgezeild, zal hier voor tot PREMIE genieten TWEE GOUDEN DUKATEN.

*** **NB.** Zoo IEMAND zich wil ASSOCIËREN als *COMMISSIONAIR* IN *GRANEN*, onder INLAGE van eenige PENNINGEN, adressere zich, met *geslotene* en *gefrankeerde* Brieven, vóór den 10 SEPTEMBER dezes jaars, bij den DRUKKER DEZER.

*** IN NAAM DES *KONINGS.*

VERKOOPING ter Rolle van Geregtelijke uitwinningen, bij de Regtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende te *Groningen*:

Van eene BEHUIZINGE, geteekend no. 15, met een TUIN en de daar bij behoorende SCHEEPSTIMMERWERF, staande en gelegen te *Niezijl*, Gemeente *Grijpskerk*, Arrondissement en Provincie *Groningen*, toebehoorende aan en bewoond door HARM OEGES SCHUITEMA, Scheepstimmerman.

Gearresteerd als onroerend Goed, ten laste van gemelden HARM OEGES ten verzoeke van den Heer H. H. NAP, Negociant, wonende te *Groningen*, hebbende tot zijnen Procureur *Mr.* J. J. DE SITTER, wonende te *Groningen*.

Bij Proces-verbaal van den negenden Mei 1800 twee-en-twintig, geregistreerd den tienden Mei 1800 twee-en-twintig, te *Groningen*, bij den Ontvanger VAN SONSBEECK, overgeschreven ten Kantore van Hijpotheken, te *Groningen*, den vijftienden Mei 1800 twee-en-twintig, en ter Griffie van de Regtbank van Eersten Aanleg, te *Groningen*, den achttienden Mei 1800 twee-en-twintig, waarvan Kopie is gelaten aan den Heer D. H. DE VRIES, Griffier van het Vredegeregt van het Canton *Zuidhorn*, en aan den Heer K. HELLINGA, Schout der Gemeente *Grijpskerk*.

De eerste afkondiging der Memorie van Lasten heeft plaats gehad op Vrijdag den twaalfden Julij 1800 twee-en-twintig, des voordemiddags te negen uren, ter Rolle van Geregtelijke uitwinningen, bij de Regtbank van Eersten Aanleg, zitting houdende te *Groningen*.

De voorloopige Toeschatting heeft plaats gehad op Vrijdag den drie-en-twintigsten Augustus 1800 twee-en-twintig, des morgens te negen uren.

Zijnde gemelde Behuizinge, met de daarbij behoorende Tuin en Scheepstimmerwerf, op een prijs gesteld van tien guldens.

De finale Toeschatting zal plaats hebben op Vrijdag den vijf-en-twintigsten October 1822, des morgens te negen uren.

Zijnde de voorloopige Toeschatting geschied voor de som van tien guldens.
J. J. DE SITTER,
Procureur.

*** IN NAAM DES *KONINGS.*

VERKOOPING ter Rolle van Geregtelijke Uitwinningen, bij de Regtbank van eersten Aanleg, zitting houdende te *Groningen*:

Van een BOEREN BEHUIZINGE en SCHUUR, geteekend no. 19, benevens de VASTE BEKLEMMING van vier-en-zestig Grazen BOUW- en WEIDELAND, daar onder behoorende, doende jaarlijks tot eene vaste hure de som van twee-honderd-vijftig guldens, alles staande en gelegen te *Lutkegast*, Gemeente *Grootegast*, Canton *de Leek*, Kwartier en Provincie *Groningen*, en wordende bewoond en gebruikt door natenoemene GAATSE GERBENS WESTRA.

Gearresteerd als onroerend Goed, ten laste van GAATSE GERBENS WESTRA, Landbouwer, wonende te *Lutkegast*, ten verzoeke van JAN DOUWES VAN DER MEER, Landbouwer te *Oenkerk*, Provincie *Friesland*, voor wien ten dezen als Procureur occupeert Mr. H. NIENHUIS, wonende te *Groningen*.

Bij Proces-Verbaal van den derden Augustus 1822, waar van Afschriften zijn gelaten aan den Heer Mr. P. DRIESSEN, Griffier bij het Vredegeregt van het Canton *de Leek*, en aan den Heer J. HAVINGA, Schout van de Gemeente *Grootegast*, en hetwelk behoorlijk is geregistreerd en overgeschreven ten Kantore van Hijpotheken, te *Groningen*, den zesden Augustus 1822, en ter Griffie van opgemelde Regtbank, den tienden daaraanvolgende.

De eerste afkondiging der Memorie van Lasten zal plaats hebben op Vrijdag den vierden October 1800 twee-en-twintig, des voordemiddags te negen uren, ter Rolle van Geregtelijke Uitwinningen, bij meergemelde Regtbank.
H. NIENHUIS,
Procureur.

*** Ten overstaan van Mr. WILLEM JAN QUINTUS, Notaris te *Groningen*, zullen, op Maandag den 9 September 1822, des avonds te zeven uren, ten huize van den Logementhouder L. VAN DER MOLEN, aan de Groote Markt, aldaar, publiek worden Verkocht:

I. Een hecht-sterke, geheel nieuws doortimmerde, BEHUIZINGE, geteekend letter U, no. 9, staande Oostzijde in de Heere-straat, te *Groningen*, op vrij eigen grond, hebbende een Uitgang in de Gelkinge-straat, zoo door PIETER SIPKES POSTMA en Vrouw wordt bewoond; en zulks op *schade* en *bate* van dezelve.

II. Eene BEHUIZINGE, geteekend letter J, no. 52; voorts een KAMER, onder hetzelve dak, geteekend J, no. 49 V, J, no. 185 V en J, no. 52; benevens een groote TUIN en nog een ruime WONING, geteekend J, no. 53, alles staande en gelegen Zuidzijde in de Butjes-straat, te *Groningen*. Dit laatste Porceel in het bijwezen van het Vrede-Geregt van het eerste Canton *Groningen*.

Om het Porceel no. 1 acht dagen na den dag van verkoop, en het laatste Porceel op den 1 November 1822, te aanvaarden.

*** Op WOENSDAG en DONDERDAG, den 4 en 5 September 1822, zal, door de *ASSOCIATIE* van den *oud-Weesheer* H. BRAAM, door een daar toe bevoegd BEAMBTE, voor de Behuizinge van D. R. LOHMAN, in de Visscherstraat, Verkocht worden: een EIKEN KIST-KABINET, DITO BUREAU, twee HALVE KASTKLOKKEN, STOELEN, TAFELS, KOPER, TIN, PORSELEIN, HAARD, GLAS- en VAATWERK, SPIEGELS, SCHILDERIJEN, LINNEN, TAFELGOED, BEDDEN met deszelfs Toebehooren, en meer andere GOEDEREN, welke op HEDEN den 3den, des namiddags van 2 tot 5 uren, kunnen worden bezigtigd.

*** Mr. M. VAN DER TUUK, Notaris in het Canton *Veendam*, gedenkt, op Donderdag den 5 September 1822, des namiddags te 2 uren, onder nadere approbatie van de Edele Achtbare Heeren BURGEMEESTEREN DER STAD *GRONINGEN*, ten overstaan van den RENTMEESTER DER STADS VEENEN, in de Schuur, staande in de *Wildervank*, bij het Huis *Barreveld*, publiek, aan de meestbiedenden, te Verkoopen: de STADS VIERDE TURF, welke in dit jaar, in de *Wildervank*, bij langs het Stads Nieuwe Kanaal, als mede op de Stads Plaatsen aldaar, gegraven is.

De Conditien van Verkoop zullen, drie dagen bevorens, ten huize van PIETER EPPES DIK, in het Huis *Barreveld*, ter lezing liggen.

*** Op DONDERDAG den 5 September 1822 zal mede nog, in *de Altona*, buiten de Steentil-poort, worden Geveild: eene groote partij JUFFERS, van diverse lengten; als mede EIKEN BARKOENDERS, liggende bij *de Altona* voornoemd. Alwaar de Notitien te bekomen zijn.

*** Mr. U. E. STHEEMAN, Notaris te *Scheemda*, is voornemens, ter instantie van ABEL HINDRIKS HARHUIS, op *de Hemen*, onder *Nieuwolda*, en CONS., in tegenwoordigheid van den Heer VREDEREGTER van het Canton *Winschoten*, publiek ter Verkoop te presenteren: eene BOEREN BEHUIZINGE, met de VASTE BEKLEMMINGE van plus-min. 50 Grazen en Deimpten *Land*, staande en gelegen op *de Hemen*, onder *Nieuwolda* en *Borgsweer*, doende tot jaarlijksche hure de somma van 250 guldens.

Deze Verkoopinge zal zijn op Vrijdag den 6 September 1822, ten huize van E. IJ. STUURWOLD, Kastelein te *Scheemda*, des namiddags te 2 uren, alwaar de Conditien als dan ter lezing zullen liggen.

*** Met permissie van den Heer SCHOUT der GEMEENTE *DORQUERT*, gedenkt de Kasteleinsche VROUWKE DIJKHUIS, Vrouw van T. W. LUBBERS, aldaar, op Zaturdag den 7 September 1822, des namiddags precies te drie uren te beginnen, te laten Verharddraven: EENE EXTRA FRAAIJE, MET ZILVER GEMONTEERDE, *ZWEEP*; waarop alle Paarden zullen worden toegelaten, welke tot genoegen der Keurmeesters zijn.

*** UIT DE HAND TE KOOP: een *KOOPMANS BEHUIZING*, met een Bovenwoning en Kamer, beide met een vrije Uitgang en afzonderlijk verhuurd, staande te *Groningen*, in de Oude Kijk-in 't Jat-straat, Oostzijde, op de hoek van de Achter-de-muur, geteekend letter E, no. 86 en 92. Nader onderrigt te bekomen ten Kantore van den Notaris Mr. G. J. KEISER.

*** **LEEST HIER.**

UIT DE HAND TE KOOP of TE HUUR: een rojale en wel nering staande *KOOPMANS BEHUIZINGE*, zeer geschikt tot allerhande Affaires, waarbij een Bovenwoning, met een aparte Opgang, zijnde voor weinige jaren nieuws vertimmerd; om op November aanstaande of Mei 1823 te aanvaarden. Hier over kan ruim *twee-derde* van het Koopschat, naar 5 pro cent 's jaars, blijven staan. De gadingmakenden kunnen zich vervoegen bij den BEWONER van dezelve, in de Oude Ebbinge-straat, lett. K, no. 96.

*** TE HUUR, om op den 1 November aanstaande, of vroeger, te aanvaarden: eene groote, zeer ter neringstaande, KOOPMANS BEHUIZINGE, in de Steentil-straat. Adres bij den DRUKKER DEZER.

*** Bij CHR. SIEGMAN, Hovenier, wonende in de Breede-gang, zijn thans, voor een civiele prijs, te bekomen: EXTRA MOOIJE en RIJPE *BLAAUWE KASTDRUIVEN*; dezelve verzoekt een ieders gunst.

NB. NB. De LAKENKOOPER, welke uitgepakt is bij den Kastelein J. WUBBELS, in de Gelkinge-straat, heeft de eer het Publiek te berigten, dat hij aanstaande *WOENSDAG*, den 4 DEZER, des morgens vroeg, VAN HIER ZAL VERTREKKEN.

*** **E. SALOMONS, van *Amsterdam*,** wonende boven den *Horologiemaker* I. JONAS DRIELSMA, in de Heere-straat, te *Groningen*, heeft de eer te berigten, dat zij nieuws van *Amsterdam* heeft medegebragt: *MODELLEN* voor DAMES-KLEEDEREN en CORSJETTEN, naar de *nieuws uitkomende Smaken*; zij zal trachten, door civiele en spoedige bediening, gunst te verwerven.

*** Bij J. POORTMAN, in de Kijk-in 't Jat-straat, zijn te bekomen: beste vette HOLLANDSCHE SCHARREN en vrissche GEROOKTE ZALM, alsmede NIEUWE HARINGS, in soorten; verders OUD MOOIBIER, in kruikjes, zijnde ongeveer 2 jaren oud; alles voor een civiele prijs.

*** Een BEDIENDE, in de *KRUIDENIERS-WINKEL* kundig zijnde, DIENST begeerende tegen November aanstaande, adressere zich bij C. KLOS & ZOON, lett. M, no. 92. De Brieven *franko*.

*** Er wordt gevraagd 3000 GULDENS, naar 5 pro cent INTEREST, op een ONBEZWAARDE HIJPOTHEEK, ter waarde van 9000 GULDENS, tegen November aanstaande. Adres bij den DRUKKER DEZER.

*** Bij J. OOMKENS is gedrukt en alöm verzonden: *Dr. S. STRATINGH, Ez.*, SCHEIKUNDIGE VERHANDELING OVER DE CINCHONINE EN QUININE, bevattende eene opgaaf van derzelver *verschillende Bereidingen*, *Eigenschappen*, *Verbindingen* en *Geneeskundige Vermogens*, in gr. 8vo, f 1 — 2 —:

*** E. MEIJER, Hz., Boekverkooper te *Groningen*, is van voornemen, om uit te geven: eenen nieuwen, eenigzins veranderden, druk, van het uitmuntende Werk: *DE BIJBEL VERDEDIGD*, door wijlen den Hoog Eerw. IJ. VAN HAMELSVELD, welke uitgave zal bestaan in vier groot octavo boekdeelen, ieder van 400 pag. of 25 vellen druks, tegen den geringen prijs van twee stuivers het vel. De inteekening geschiedt, volgens prospectussen, bij alle Boekverkoopers in dit Koningrijk. Met ultimo September is dezelve successivelijk gesloten, en zal daar na in prijs aanmerkelijk verhoogd worden. Het eerste deel van dit Werk zal nog voor het einde dezes jaars het licht zien.

*** Bij C. L. SCHLEIJER, te *Amsterdam*, zijn heden uitgegeven en alöm verzonden: I. BLIKKEN IN HET MENSCHELIJKE HART, *Romantische verhalen*, uit het Hoogduitsch, met platen. II. DE MEDEMINNARES, uit het Hoogduitsch, van C. PICHLER, 2 deelen, met gegraveerde Titels en Vignetten. Beide deze Werken, welke voor alle *Leesgezelschappen* onontbeerlijk zijn, bevatten zoo veel schoons en hebben een zoo gewigtig zedelijk doel, dat alle aanprijzing hier overtollig zoude zijn.

***STAAT* VAN DE MIDDENPRIJZEN DER GRANEN EN ANDERE OBJECTEN,** *welke te* Groningen, *op de Markt van den 27 Augustus 1822, zijn verkocht; alles naar* Amsterdamsche *Maten en* Nederlandsche *Gewigten.*

O.R Bak-Tarw. p.l.	206 gl. 00 cs.	Graauwe Erwt. 't l.	150 gl. 00 cs.	Aardappelen, per ton, à 2½ zak,.	1 gl. 80 cs.
Witte Dito, .	— 206 — 00 —	Tarw.meel, 't Ned.p.	— 00 —	Turf, per ton, .	— 52½ —
N. Roode Dito,	— 165 — 00 —	Boter, . . . ——	— 50 —	Steenkol, per hoed,	40 — 00 —
— Witte Dito,	— 165 — 00 —	Noordh. Kaas ——	— 55 —	Hout, ...	— 00 —
Rogge, ...	— 105 — 00 —	Stolksche id., ——	— 50 —	Hooi, per 100 Ned. ponden, ...	1 — 00 —
Garst, ...	— 62 — 00 —	Leijdsche id., ——	— 35 —	Stroo, — — —	— 40 —
Boekweit, . . .	— 90 — 00 —	Rundvl., . ——	— 30 —	Moutwijn, 't anker,	5 — 00 —
Haver, ...	— 33 — 00 —	Kalfsvl. . . ——	— 20 —	Genever, ———	6 — 00 —
Witte Boonen,	— 00 00 —	Schapenvl. . ——	— 15 —		
Groene Erwten.	— 100 — 00 —	Varkensvl. . ——	— 25 —		

Oude roode Bak-Tarwe, weg. 2214 Ned. pond., per last 185 gl.; oude witte Dito, 2214 Ned. pond., 185 gl. — Haver, 1230 Ned. pond., 46 gl. — Paarde-Hooi, per 500 Ned. pond., 10 gl.

De Burgemeesteren der Stad Groningen: J. F. VAN IDDEKINGE.
Ter ordonnantie van Dezelven: HORA SICCAMA, *Secret.*

ZETTING VAN BROOD EN MEEL, te *Groningen*, den 2 September:

Brood van 4 Nederl. pond.	f : - 4 - 4	1 Nederl. pond Boekw. Meel,	3 st. 0 dt.
—— 2 ——	— : - 2 - 2	½ —— —— of de 5 oncen,	1 st. 4 dt.
		1/16 —— —— of de once, ...	3 dt.

PRIJS COURANT DER EFFECTEN, op de Beurs te *Amsterdam*, van den 30 Augustus.

Werkel. Schuld, 2½ pct.	47¾ a 48	Oblig. Weenerb. 5 pct	60¾ a 62¼	Aand. *Rotsch.* fl. 100 f	a
Rest. uitg. Sch.	1 a 1 1/16	Dito, Dito, 4 —	49 a 50	Dito, Dito, fl. 250 -	a
Kansbilletten, ... f	40¼ a 40¾	Certific. Dito, 2½ —	35½ a 36	Weener Bank-Act. -	1041 a 1049
Schuldbekent. van 't Sijnd., 1e ser. 5 pct.	100 a 100½	Oblig. Met. 1815, 2½ —	38½ a 39½	Spaans. Coupons, -	19½ a 19¾
Dito, . . 2e — 5 —	99¾ a 100¼	—— Dito, . . 5 —	78½ a 78¾	Napels. Fonds 5 pct.	71½ a 72
Oblig. van Rusl. 5 —	93¾ a 94¼	——Spanie 1805, 5½ —	63½ a 64	Dito (Nieuwe), 5 —	71 a 71¼
Russis. Inschr. 6 —	49¼ a 49¾	—— Dito 1807, 5½ —	63½ a 64	Fransche Fonds.	
Dito Metalieke, 6 —	a	—— N. Leening, 5 —	a	op de Resc. . 5 —	94½ a 94¾
		Loten van Dito . f	178 a 179	Pr. Obl. te Lond. 5 —	97½ a 98

Te *GRONINGEN*, bij de ERVEN van de Wedw. A. S. HOITSEMA, in de Oude Boteringe-straat, lett. K, no. 5. Met *autorisatie.*

BIJVOEGSEL,
BEHOORENDE TOT DE
GRONINGER COURANT,
van *DINGSDAG den 3 September* 1822. No. 71.

Ik heb reeds gezegd, dat ik de laatste stelling, het tweede lid der vraag, voor waar houd, maar het eerste in allen opzigte verwerp. Het zij mij vergund, met allen eerbied, de gronden van deze mijne overtuiging, eenigzins van nader bij voor U Ed. Mog. te ontwikkelen.

Te dien einde zal ik mij, in eene vergadering, als die van U Ed. Mog., niet mogen ophouden met een breedvoerig betoog van het onderscheid, hetwelk, uit den aard der zaak gelegen is, in het denkbeeld van onvervreembaar kroon-domein, en in het begrip van bijzonder eigendom van den individuëlen persoon des Konings. Dit alleen zij genoeg: De kroon is het vertegenwoordigend beeld van den zedelijken persoon van den Regent, afgetrokken van het individu, die met het Koninklijk gezag bekleed is. Het is genoeg dit onderscheid van begrippen te noemen, om hetzelve te bevatten. Kroon-domeinen zijn gevolgelijk goederen, toebehoorende in eigendom aan den zedelijken persoon van de Regent en niet aan het individu met het Koninklijk gezag bekleed. Uit hunnen aard zijn de zoodanige bestemd ten gebruike van den tijdelijken Regent. Deze is dus daar van nimmer volle eigenaar; hij heeft daar van alleen het regt van beheer en het genot en vruchtgebruik van de inkomsten, maar geen eigendom. Hij mag over de goederen zelve niet naar willekeur beschikken, dezelve niet vervreemden, noch *inter vivos* noch *mortis causa*, om dat daar door het denkbeeld van kroon-domein vervalt.

Eene aandachtige en onbevooroordeelde beschouwing van de duidelijke bepalingen der Grondwet zal dus de opgegevene vraag moeten beslissen. Geene spitsvinnige of willekeurige en hersenschimmige uitlegging kan de uitdrukkelijke uitspraak van dit rigtsnoer onzer beoordeeling, voor een oogenblik, twijfelachtig maken. En wat behoef ik er op aan te dringen, dat deze wet worde opgevat zoo als zij ligt, dat men de natuurlijke beteekenis van woorden, die alleen de ondubbelzinnige tolken zijn van hare wezenlijke bedoeling, niet verwringe of door speculatiën wegcijfere.

Zie hier het oogpunt, waaruit, naar mijne wijze van zien, de bepalingen der Grondwet moeten worden opgevat, hetwelk alle bezwaren, mijns oordeels, wegneemt, en alle twijfelachtigheid, welke men daarin meent te vinden, schijnt te doen verdwijnen.

Onder het rubriek *van het inkomen der Kroon* wordt, bij art. 30, aan den Koning toegekend, uit 's lands kas, de som van vier-en-twintig tonnen tot jaarlijksch inkomen. Deze bepaling is blijkbaar algemeen en toepasselijk op de kroon, op den zedelijken persoon des Konings, wie hij ook zij. Dit genot, en het regt om zulks te vorderen, komt toe, niet slechts aan den tegenwoordigen Koning, maar ook aan alle volgenden. Het is gehecht aan de kroon en behoort aan den Regent; ten allen tijde is dit regt des Konings, uit kracht van dit artikel, onbetwistbaar, en de schatkist daar voor schuldenaar. Trouwens, dit artikel luidt woordelijk: „De Koning geniet, uit 's lands kas, een jaarlijksch inkomen van vier-en-twintig tonnen."

Het volgende 31ste artikel der Grondwet bevat daarentegen eene exceptive bepaling van het evengenoemde; en daarom moest deze uitzondering ook wel voorkomen onder dit rubriek; zij is betrekkelijk den tegenwoordigen Koning alleen, en heeft bij uitsluiting plaats ten aanzien van *Willem Frederik* van Oranje-Nassau, die, ter behoorlijke onderscheiding van de kroon, en dus niet qualitatief, maar individueel daarin met name genoemd wordt, en wiens bijzondere regten daarbij worden geregeld en verzekerd.

Bij dit artikel is vastgesteld, voor eerst: dat aan Hoogstdenzelven, namelijk personeel, aan den tegenwoordigen Koning, *Willem Frederik* van Oranje-Nassau, wanneer Hij zulks verkiest en daar toe voorstel doet, bij de wet; kunnen worden afgestaan domeinen, en in welke gestalte? Niet in vruchtgebruik of met eenig verband van omvervreemdbaarheid, maar in vollen eigendom; dus niet als kroongoed maar als eigen voorouderlijk goed, als *patrimonieel*; ten tweede: dat het quantum van die domeinen kan gebragt worden tot eene waarde, die een jaarlijksch inkomen afwerpt van vijf tonnen gouds, zuiver revenu, en ten derde: dat deze vijf tonnen gouds, zuiver revenu, zullen strekken tot gedeeltelijke voldoening, en dus afgetrokken moeten worden van de vier-en-twintig tonnen Koninklijk inkomen, bij het vorig artikel gemeld.

De tegenwoordige Koning renuntieert dus, uit kracht van art. 31, voor Zijn persoon, van vijf tonnen inkomsten van de kroon, en ontvangt alleen uit 's lands kas negentien tonnen, tegen overgave van zoo veel domein, in eigendom, als vijf tonnen opbrengt. De bedoeling hier van is, oogenschijnlijk, geene andere, dan om den Koning op deze wijze schadeloos te stellen voor en ter zake zijner ouderlijke nalatenschap, waar van het Rijk in bezit is. Hoogstdezelve ontvangt hier door zijn *patrimonium*, maar renuntieert, daar en tegen, uit hoofde dezer favorabele beschikking, voor zich, van vijf tonnen Koninklijk inkomen uit 's lands kas; zie daar de zin en beteekenis van art. 31 der Grondwet, welke aldus luidt:

„Bij de wet kan worden bepaald, dat aan den tegenwoordigen Koning *Willem* „*Frederik* van Oranje-Nassau, des verkiezende, tot gedeeltelijke voldoening van „het gemelde jaarlijksch inkomen, in vollen eigendom als *patrimonieel goed* zullen „worden overgegeven zoo veel domeinen, als een zuiver inkomen van vijf ton„nen gouds opbrengen."

Deze gunstige dispositie der Grondwet, ten behoeve van den tegenwoordigen Koning, schijnt mij toe niets anders te zijn, dan eene nadere en meer bepaalde wijziging van hetgeen, in dit opzigt, reeds bij de eerste Grondwet van 1814, was vastgesteld. Zij schijnt mij toe te berusten, niet op willekeur, maar op echte beginselen van billijkheid niet alleen, maar van strenge regtvaardigheid. Blijkbaar stemt art. 31 der tegenwoordige Grondwet, wat het beginsel betreft, overeen met art. 13 der Grondwet van den jare 1814. Hetzelve luidt woordelijk:

„Bij de wet kan worden bepaald, dat aan den Souvereinen Vorst, des ver„kiezende, tot gedeeltelijke voldoening van het gemelde jaarlijksch inkomen „(zijnde, ingevolge voorgaand artikel, begroot op vijftien tonnen), in vollen „eigendom, als *patrimonieel goed*, zal worden overgegeven zoo veel domein, als „een zuiver inkomen van vijf tonnen gouds of daaromtrent opbrengen."

Het volgend artikel 14 van die Grondwet bepaalt, dat het overige gedeelte van dit jaarlijksch inkomen, zal gevonden worden uit het *vruchtgebruik*, van daar toe nader te bestemmen goederen, of uit de eerste en gereedste penningen van den lande.

Blijkbaar is dus art. 31 der tegenwoordige Grondwet eene gewijzigde redactie van art. 14 der eerste Grondwet. Het onderscheid bestaat, behalve in de titulatuur, alleen hier in, dat de tegenwoordige Grondwet, uitdrukkelijk den individuëlen persoon des Konings bij name noemt *Willem Frederik* van Oranje-Nassau, terwijl de eerste Grondwet spreekt van den Souvereinen Vorst.

Veronderstelt dus, des echter neen, dat de eerste Grondwet niet bedoeld had deze domeinen en eigendom toe te kennen aan den Koning, als privaat persoon, maar dezelve had willen affecteren aan den Vorstelijken zetel, dan moest daar uit onmiddellijk volgen, dat deze bedoeling veranderd was bij de tweede Grondwet, die, op dit stuk, door de uitdrukkelijke bijvoeging van den eigen naam des Konings, de kwaliteit van den Regent der kroon uitsluit, en die van privaat persoon, uitdrukkelijk en opzettelijk, daar voor in de plaats stelt.

Maar ik neem niet bloţelijk, tot dit anderzins afdoend bewijs, mijne toevlugt, liever neem ik aan, dat de bedoeling der eerste Grondwet zoo wel als der tegenwoordige, van den beginne af aan, geweest zij de over te geven domeinen, in geenen deele, te beschouwen als kroon-domein, maar als bijzonder eigendom van den Vorst, en dat overzulks de tegenwoordige Grondwet de redactie der vroegere alleen verbeterd hebbe, die, ten aanzien van naauwkeurige uitdrukking, in dit opzigt, het zij met eerbied gezegd voor de opstellers, iets te wenschen scheen te hebben overgelaten. Maar de bedoeling was dezelfde, ook in de eerste Grondwet zijn deze over te geven domeinen geene usufructuaire, maar volle bijzondere eigendommen, onbezwaard met eenig verband: *patrimonieel goed*. Ja, bijaldien er aan de klaarblijkelijkheid hier van iets mogt te kort komen, art. 14 van de vorige Grondwet neemt allen redelijken twijfel hier omtrent geheel weg, want daar bij wordt uitdrukkelijk en geheel onderscheiden van dit volle over te geven eigendom, gehandeld van het usufructuaire goed, hetwelk tot gedeeltelijke voldoening van het overig Vorstelijk inkomen zal worden geassigneerd. Dit art. 14 luidt in dezer voege:

„Het overige gedeelte van dit jaarlijksch inkomen wordt gevonden uit het „vorig gebruik van daar toe nader te bestemmen goederen, of uit de eerste en „gereedste penningen van den lande."

Hier wordt gevolgelijk onderscheiden het volle onbepaalde eigendom der domeinen, die als *patrimonieel goed* zullen worden overgegeven aan het kroon-domein, of van de lijfstogtelijke goederen, waaruit gedeeltelijk het vorstelijk inkomen zoude worden gevonden.

Bij de tegenwoordige Grondwet heeft men laten liggen het denkbeeld van een kroon-domein op te rigten, en vastgesteld het beginsel, om het inkomen der kroon alleen te assigneren op de schatkist, terwijl, voor het overige, de afstand der domeinen in vollen onbepaalden eigendom aan den persoon des tegenwoordigen Konings *Willem Frederik* van Oranje, als *patrimonieel goed*, dat is, om de plaats te bekleeden van deszelfs voorouderlijke erven, met de duidelijkste onderscheiding van alles wat naar kroon-domein zweemt, in de tegenwoordige Grondwet is bijbehouden en nader bevestigd.

Trouwens, de bedoeling der Grondwet kan geene andere zijn, dan die, welke zij met ronde woorden uitdrukt. Die woorden mag men niet wegcijferen; men mag daarin geene meening zoeken, welke niet staat uitgedrukt; het is een grondregel in de uitlegging en toepassing van alle wetten, dat, wanneer de woorden eener wet eenen zoo duidelijken zin hebben, dat de onderstelde meening zich op geenerlei wijze met de woorden kan laten overeen brengen, het niet vrijstaat, op grond dezer meening, en nog veel minder, op grond eener denkbeeldige billijkheid, tegen den duidelijken letter der wet uitspraak te doen.

Geen woord wordt in de Grondwet gesproken of daarbij bepaald, dat deze domeinen zullen zijn gehecht aan de kroon; geen woord, dat dezelve zullen dienen tot vruchtgebruik, of geconstitueerd worden tot een majoraat; geen woord, dat dezelve zullen zijn bezwaard met eenigen last van onvervreembaarheid, hetzij onder de levenden, hetzij ter zake des doods. Van dit alles moest toch met een enkel woord zijn melding gemaakt, wanneer men zich geregtigd houden kan in de Grondwet deze zaken en regts-disposities te zoeken en te vinden. Niets van dat alles: integendeel, de wet wil overgave der domeinen in vollen onbepaalden eigendom, een woord van die duidelijke beteekenis, dat hetzelve bij elk en een iegelijk, zelfs bij kinderen verstaan en begrepen wordt; zij wil die domeinen beschouwd hebben als de voorouderlijke erve van *Willem Frederik* van Oranje, aan wien, en niet aan de kroon, de afstand gedaan wordt. Dit schijnt mij toe de duidelijke inhoud en de ware bedoeling te zijn der woorden van de Grondwet; maar ik ga verder, zij konde, zij moest geene andere bedoeling hebben, dan die, welke ik in den tekst zelven getoond heb te zijn gelegen.

Immers, vooreerst, was het eene openbare ongerijmdheid de vijf tonnen revenues uit de over te geven domeinen te beschouwen als revenues der kroon, waarvan het noodzakelijk gevolg was, dat, en de tegenwoordige maar ook de volgende Koning, niet meer uit 's lands kas konde bekomen dan 19 ton. Vermits dezelve dan altijd voor het vervolg, ondeelbaar, onvervreembaar, zouden moeten dienen om tot 24 ton te suppleren, en aangezien in die veronderstelling alsdan deze bepaling der Grondwet in plaats en wel verre van eene gunstige bepaling te zijn, in tegendeel, en nu en voor het vervolg, zoude moeten worden beschouwd als min gunstig en onereus. De Koning zoude, in dat geval, niets anders hebben geobtineerd dan den last en risico der administratie van die goederen, zonder voor zich persoonlijk eenig voordeel te bedingen, en dit voordeel moest toch wel de eenige bedoeling geweest zijn der bepaling. Ik roep te dien einde, Ed. Mog. Heeren! in u geheugen terug het hoog gespannen gevoel van dankbare aandoening bij Nederlandsch verlossing, bij de heuglijke terugkomst van het geërbiedigd Hoofd van den Staat. Ik herinner u aan de tranen der vreugde in die tijden gestort, aan de gevoelens van elk regtschapen Nederlander, maar vooral van hen, die destijds het beleid der zaken mede hebben helpen besturen.

Voordeel, maar geen last was dus, oogenschijnlijk de toenmalige bedoeling. Dit blijkt dan ook uit de woorden, want art. 31 der Grondwet zoude involveren eene lijnregte strijdigheid met zich zelve, zoo de aangenomene veronderstelling waar was. Het zoude, aan den eenen kant, geen volledig, onbepaald eigendom der domeinen, en, aan den anderen kant, de revenues daarvan, voor altijd hechten aan de kroon. Het zoude, aan den eenen kant, geven bloot vruchtgebruik, maar, aan den anderen kant, volledig eigendom; met een woord, het zoude geven en nemen: hetgeen ongerijmd is.

Ten tweeden, kan de bedoeling der beide Grondwetten geene andere zijn geweest, dan, om aan het doorluchtig Huis van Oranje, bij Hoogstdeszelfs gewenschte, ja, door geheel Nederland afgebedene terugkomst, schadeloos te stellen voor en ter zake van hare eigendommelijke en *patrimoniële domeinen*, welke dat Huis, ten gevolge der staatkundige gebeurtenissen van den jare 1795, in deze landen, had moeten achterlaten, in het bezit waarvan de natie was, bij des Konings terugkomst, en welke, ofschoon onder afzonderlijk beheer, met het domein van den Staat facto waren vereenigd geweest. De revenues dezer erfgoederen moeten, ik zeg dit op geloofwaardig gezag, in den jare 1813, nagenoeg vijf tonnen gouds bedragen hebben. Dit is de sleutel der bepalingen in de eerste zoo wel als in de tegenwoordige Grondwet. Daarom was het, dat de over te geven 's Rijks domeinen moesten worden afgestaan in vollen eigendom en wel als *patrimonieel goed*; dat is, als representatief van dit voorouderlijk goed, waarvan de teruggaaf en natuur aan moeijelijkheden scheen onderhevig te zijn geweest; dit representatief, deze schadevergoeding, zoude zij dit waarlijk zijn en blijven, moest dan ook ten gevolge hebben, dat deze domeinen, den aard en natuur van volle eigendommelijke *patrimoniële goederen* moesten blijven behouden. Dit lost op de reden, waarom deze domeinen niet in vruchtgebruik, maar in vollen eigendom, niet aan de kroon, maar aan *Willem Frederik* van Oranje-Nassau, den wettigen regthebber, moesten worden uitgekeerd en overgegeven. Dit toont, dat dit artikel, geen bloote daad van liberaliteit is geweest, alleenlijk ten gunste des Konings; dat hetzelve meer dan een geschenk is aan Hoogstdenzelven aangeboden, door eene dankbare natie, ter vergelding van onvergetelijke diensten. Neen, maar het toont, met een woord, dat hetzelve niets meer bevat, dan de betaling van eene schuld, die op de natie rust, welke natie, en hierop zijn wij allen fier, de laatste zijn zal, die zich zoude begeeren te verrijken met de ouderlijke erven van haren Vorst, van haren weldoener. Dit toont al verder, gelijk zulks de aard is van een bilateraal contract, dat de tegenwoordige Koning, tegen ontvangst van schadevergoeding, voor zijne ouderlijke nalatenschap, die onbekrompen berekend en edelmoedig begroot is op eene aanzienlijke som domeinen, voor zich en gedurende zijne regering, eene korting admitteert van vijf ton van de 24 ton inkomen der kroon, waarop Hoogstdezelve, zonder deze schadevergoeding in eigendommelijk af te staan domein, even als ieder volgende Koning, regt en aanspraak zoude gehad hebben. Bevat dus art. 31 der Grondwet aan den eenen kant eene hoogst gunstige bepaling ten behoeve des tegenwoordigen Konings, hetzelve bevat ook, aan de zijde van Hoogstdenzelven, een renuntiatie en afstand van een gedeeltelijk inkomen der kroon, uit 's Lands kas, tegen ontvangst der toegekende schadevergoeding in domeinen.

Dit oogpunt, Edel Mog. Heeren! schijnt mij toe te zijn van zulk een klemmend gewigt en beslissenden invloed in de beoordeeling der Grondwet, op dit stuk, dat ik verpligt ben hetzelve, met opgave van geschiedkundige daadzaken en uit staats-regtskundige beginselen, eenigzins nader te ontwikkelen.

Te dien einde meen ik te mogen vaststellen, dat, ten gevolge van een traktaat, gesloten den 23sten Mei 1802, te Parijs, tusschen het Pruissisch en Fransch gouvernement, waarin de toenmalige Bataafsche Republiek niet betrokken was, of als contrakterende partij voorkwam, betrekkelijk de politieke schadevergoedingen van het Huis van Oranje; naderhand tusschen deze Republiek en gemeld Doorluchtig Huis, nopens hare regten, eigendommen, domeinen en pretentien, onderhandelingen zijn geopend; waarbij, destijds, aan de zijde der Re-

publiek, zijn benoemd geweest de heeren *Karel Gerard Hultman* en *Jan Arend de Vos van Steenwijk*, en aan de zijde van het Huis van Oranje, de heeren *Rudolph van Olden*, *Jan Pascal Ferrand* en *Petrus Damen*.

Dat er, tusschen deze contrakterende partijen, op den 4den Augustus 1804, in den Haag, een traktaat gesloten is, waarbij, onder anderen, bij art. 2 van hetzelve is bepaald: „Insgelijks staat Zijne Hoogheid, zoo voor zich zelven, „als in voege voorschreven, ter voldoening aan hetzelve artikel, af, aan en „ten behoeve der Bataafsche Republiek, alle zijne domeinen en grondeigendom„men, gelegen op het territoir van gezegde Republiek, geene zoodanige, in de „kolonien aan dezelve Republiek onderhoorig, bezittende." Terwijl, bij artikel 24 van gezegd traktaat, wordt vastgesteld, dat, tot compensatie van alle de renuntiatien, in de vorige artikelen vermeld, aan Zijne Hoogheid den Prins van Oranje, zoude worden uitbetaald eene somma van vijf millioenen guldens. Alles echter met dat gevolg, dat dit traktaat door een' zamenloop van omstandigheden, noch destijds, noch vervolgens, ooit eenig effekt heeft gesorteerd. Want toen, tegen het einde der maand Augustus, dit traktaat op het punt was van te zullen worden geratificeert, komt de admiraal *Verhuell* uit Frankrijk over, met eenen last van *Napoleon*, dien hij eerst mondelijk en vervolgens schriftelijk aan den president van het Staats-Bewind mededeelde, houdende hoofdzakelijk, dat hij beter oordeelde, dat deze bedongene schadevergoeding voor het Huis van Oranje, in die oogenblikken, gevoeglijker konde worden besteed tot het voortzetten van den oorlog, dan te worden uitbetaald; waarvan het gevolg geweest is, dat het Wetgevend Ligchaam, destijds, op den 29sten Augustus 1804, geweigerd heeft, dit traktaat te ratificeren, op grond, zoo als hetzelve zich in den brief deswege aan het Staats-Bewind uitdrukt, dat men niet overtuigd was, dat de drang der omstandigheden, aan de Bataafsche Republiek de verpligting oplegde, om dit traktaat, ten koste van de daarbij vermelde aanzienlijke opofferingen, te sluiten.

„Zoo was *Napoleon* (het zijn de woorden van den beroemden hoogleeraar *Herman Bosscha*, in wiens verdienstlijk werk: *De geschiedenis der staatsomwenteling in Nederland*, dit alles breeder uit de stukken zelve kan worden nagezien), „zoo was *Napoleon*," zegt hij, „die zelf geene trouw in het houden van trak„taten kende, oorzaak, dat ook de Nederlandsche eerlijkheid en edelmoedig„heid, die steeds met de algemeene lofspraak van alle vreemden plagten ver„eerd te worden, ditmaal zich zelve verloochende."

Aan de zijde van het Huis van Oranje eindigde deze onderhandeling met eene nota, den 18den October 1804, door Hoogstdeszelfs gevolmagtigden ingediend, en houdende onder anderen een protest tegen alle illatien en consequentien, welke, het zij uit die betoonde bereidwilligheid, enz., het zij uit de schikkingen, afstanden en overgiften, als gevolgen van deze negotiatie, immer ten nadeele of in prejuditie van hetzelve huis, zouden kunnen of mogen worden getrokken.

Ik meen, uit dit alles te mogen afleiden deze belangrijke gevolgtrekking, dat de regten van het Doorluchtig Huis van Oranje, opzigtelijk hare *patrimoniële eigendommen*, hier door zijn verbleven in haar geheel; zonder dat door dit Huis, ten gevolge van een wettig en geratificeerd verbindend traktaat met de voormalige regering dezer landen, daarvan is gedaan eenige afstand, en dat mitsdien, of de overgave der nog aanwezige domeinen, of eene daar aan geëvenredigde schadevergoeding, bij de heugchelijke terugkomst van dit Doorluchtig Huis, niet alleen billijk, maar met het volkomenste regt door hetzelve konde worden gereclameerd, ten dien effecte, dat noodzakelijk bij de Grondwet dit object tusschen de natie en het regerend Huis moest worden gebragt tot verevening en liquiditeit.

Men heeft schadeloosstelling verkozen boven teruggave der aanwezige goederen in natura. Maar schadeloosstelling, toegekend in 's Rijks domeinen, subintreert voor het ouderlijk domein van het Huis, representeerd hetzelve erfgoed, en behoudt daarvan den aard en natuur. Daarom heet het in de Grondwet *als patrimonieel goed*. En indedaad was, zonder deze opvatting, die uitdrukking onbegrijpelijk; wat dan toch wel de uitdrukking *patrimonieel goed* te beteekenen had, want patrimonieel is niets anders, dan hetgeen aan ouders, voorouders (*a patre et a parentibus*), door erfopvolging is verkregen. Waartoe die uitdrukking gebezigd, die toch niet voor niet in de Grondwet is geplaatst. Om het denkbeeld van volledig eigendom uit te drukken, daar toe behoorde dit niet, dit was reeds gezegd. Hoe kon dan het over te geven Rijks domein als *patrimonieel goed* worden overgegeven, dit was toch niet aangeërfd. De oplossing hiervan ligt in het voorgaande. De reden is, om dat de Grondwet wilde uitdrukken den titel en oorzaak, waarop deze domeinen werden overgegeven; zij wilde nader bepalen den aard en natuur dezer goederen. Het Huis van Oranje ontvangt dezelve in plaats en als representerende haar vooroudelijk goed. Dit representatief behoudt denzelfden aard als het oorspronkelijke goed, en daarom moest dit volle eigendom gegeven worden als *patrimonieel goed*.

En wie kan dan, na dit alles, nog den waren zin, meening en bedoeling van deze grondwettige bepalingen in twijfel trekken', die duidelijk en met zoo vele woorden, ter keuze van den tegenwoordigen Koning, aan Hoogstdenzelven zoo vele Rijks domeinen in vollen eigendom en als *patrimonieel goed* toekend, ten montante van eene waarde, welke vijf ton zuivere revenuen afwerpt.

Hoe kan men dan nog in twijfel trekken, dat de bedoeling der Grondwet zeker niet geweest is, noch heeft kunnen zijn, dat het eigendomlijk partikulier goed van den tegenwoordigen Koning, tot verligting van 's lands schatkist en de betaling van het Koninklijk inkomen, dus, ten behoeve van den Lande, zoude moeten worden veranderd van aard en gestalte; zoude moeten worden herschapen in kroon-domein en usufructuair goed; zoude moeten worden bezwaard met een verband van onvervreemdbaarheid; zoude moeten geaffecteerd worden met den last van een majoraat; zoude moeten verklaard worden niet vatbaar te zijn voor devolutie, kracht, erfregt op de andere leden van het Koninklijk Huis. Van al hetwelk de Grondwet geen woord spreekt, hetwelk men daar gretig in zoekt, terwijl uitdrukkelijk het tegendeel met ronde woorden staat voorgeschreven.

Het was eene ongerijmde schadeloosstelling, wanneer de overgaaf dezer domeinen niet anders was, dan eene veranderde wijs van betaling van het Koninklijk inkomen. Hierin lag niets voordeeligs; dit vergoedde niets; maar nu, volgens den duidelijken letter der Grondwet, de tegenwoordige Koning, voor zich, als partikulier, verkrijgt den vollen eigendom, vervreemdbaar, en na deze deelbaar tusschen alle deszelfs erfgenamen. Nu, onafhankelijk van deze overgaaf en verdere devolutie in het vervolg, bij successie van den troon, het Koninklijk inkomen van 24 ton uit 's lands kas niet kan verminderd worden; waarvan, trouwens, de wet geen woord spreekt, nu ziet men, dat de verschuldigde schadevergoeding werkelijk als zoodanig bestaat, maar zonder dat alles, ook volstrekt niets.

Er blijft mij over, Ed. Mog. Heeren! met een enkel woord nog te beantwoorden en te wederleggen de reflectien en consideratien, die men heeft bijgebragt, om het stelsel van kroon-domein te adstruëren, alsmede de bezwaren op te lossen, die tegen het gevoelen, door mij verdedigd, schijnen te obsteren.

In de eerste plaats, heeft men aangemerkt, dat de vijf ton revenues, van de over te geven domeinen moetende worden afgetrokken van het inkomen der kroon, daar uit onmiddelijk volgde, dat die goederen zelve ook moeten worden beschouwd als goederen der kroon.

Hierop antwoord ik te ontkennen, dat deze aftrek plaats heeft van het inkomen der Kroon, dit staat niet in de Grondwet, maar wel exceptive, dat die revenues aan het Koninklijk inkomen van den tegenwoordigen Koning *Willem Frederik* van Oranje, dus gedurende zijne regering, alleen daarvan zullen worden afgetrokken, maar niet verder, niets van de Kroon, niets van de volgende successeuren. Ja, maar, zegt men, deze vijf ton moeten toch worden afgetrokken van het gemelde inkomen, bij art. 30 omschreven, dus wel degelijk van het Koninklijk inkomen. Ik antwoord: dit is alleen waar van het Koninklijk inkomen van den tegenwoordigen, maar kan niet waar zijn van den volgenden Koning. Want het zijn revenues van eigendomlijk goed, niet van kroon-goed. En dit eigendomlijk goed kan niet veranderen van natuur en gestalte, kan niet geacht worden te zijn herschapen in kroon-goed, om dat, bij afzonderlijk verdrag, de tegenwoordige Koning zich laat welgevallen, dat deze revenues van Hoogstdeszelfs koninklijk inkomen zullen worden afgetrokken, en daarvan zullen strekken tot eene gedeeltelijke voldoening. Deze tijdelijke bestemming of benaming van deze vijf ton revenues, kan geen' invloed hebben op de regterlijke gestalte van het goed zelve, dat deze inkomsten afwerpt, want de aard van een revenu moet worden opgemaakt uit de natuur van het goed, dat dezelve voortbrengt, maar niet omgekeerd. Revenues zijn accessoiren van de goederen, maar de goederen geene accessoiren van het revenu. Dus is het raisonnement, aangezien deze vijf ton van het inkomen des Konings, 2,400,000, moeten worden afgetrokken en strekken tot gedeeltelijke voldoening daarvan, ergo is ook de eigendom der goederen, waarvan de revenues afkomen, voor de Kroon bestemd en kroon-goed, ongegrond en logisch valsch; want, ofschoon deze vijf ton daartoe, bij speciaal verdrag, opzigtelijk den tegenwoordigen Koning, zijn bestemd; de goederen zelve houden, uit dien hoofde, in het minst, niet op te zijn eigendomlijk en privaat eigendom, houden daar door niet op te representeren het vooroudelijk goed van het Huis van Oranje. Zoo dat de aard van dit eigendom niet moet afgeleid worden van de bestemming der revenues, maar, omgekeerd, moet de regterlijke hoedanigheid dezer revenues, en hierop komt het aan, worden afgeleid uit de natuur van het eigendom, waarvan zij herkomstig zijn, om dat het een vaste regel is *accessorium sequitur principale*, maar niet omgekeerd.

Eene tweede tegenwerping is, dat wanneer de inkomsten der over te geven domeinen niet als eene inkomst der Kroon moet beschouwd worden, daar uit deze ongerijmdheid zoude voortvloeijen, dat de volgende Koning van betere conditie zijn zoude, dan de tegenwoordige, ten faveure van wien de Grondwet echter heeft willen beschikken; aangezien, in dat geval, aan den volgenden Koning moest worden uitgekeerd de volle vier en twintig ton jaarlijksch inkomen, terwijl hij nog daarenboven zoude genieten zijn aandeel in de revenues van het overgegeven domein, waar door deszelfs toestand beter en voordeeliger zijn zoude, dan die van den tegenwoordigen Koning, die zich die aftrek moet laten welgevallen.

Ik antwoorde, dat dit raisonnement niets anders is, dan eene drogreden, en berust op verwarring van denkbeelden, want de volgende Koning geniet, als Koning, en, ingevolge de Grondwet, niets meer dan 24 ton. Het geen dezelve in eene geheel andere kwaliteit en betrekking, het zij als erfgenaam naar de wet, het zij uit kracht van uiterste wilsbeschikking, inkomsten mogt erlangen, zoude denzelven niet aankomen als Koning, maar als individu, waar mede de Grondwet, als een staatkundig verdrag, in geen het minste verband staat of daar op heeft kunnen acht slaan. Dit erfregt is *juris privati* toevallig, veranderlijk, bloot tijdelijk; maar de beschikkingen der Grondwet, betrekkelijk het eventueel inkomen der kroon, zijn *juris publici* onveranderlijk en onafhankelijk van eenig privaat regt, als erfgenaam.

Eene derde bedenking is: hoe kan aan den Koning, bij de Grondwet, eene keus worden overgelaten, of Hoogstdezelve, zulk een aanzienlijk domein, in vollen eigendom zoude willen aannemen, ja of neen, bijaldien het oogmerk geweest ware, aan Hoogstdenzelven daar over de vrije beschikking over te laten, en die revenues niet te accrocheren aan de kroon. Zoo het volle eigendom zijn moest, was het onmogelijk te veronderstellen, dat die keus niet gedaan wierd, waarom, in dat geval, dan niet bepaald bij de Grondwet de dadelijke afstand. Het voordeel zoude dan zoo groot zijn geweest, dat het tegen alle evidentie was, dat de keus niet zoude plaats hebben.

In het tegengesteld geval, wanneer de vijf ton altijd moet blijven kroon-revenu, en niet over eigendommelijk inkomen werken kan, zoo is de overgelaten keus zeer begrijpelijk, om dat het, *a priori*, meer onverschillig schijnt voor de kroon, of deze vijf ton getrokken worden uit het domein of uit 's lands schatkist.

Deze tegenwerping, Edel Mog. Heeren! is in mijn oog, de meest gewigtige, om dat dezelve in den eersten opslag eenigen schijn heeft. Dan, bij nadere overweging, blijkt, dat dit in de daad dan ook niet meer is dan schijn.

In de eerste plaats antwoord ik op deze reflexie, dat dezelve meer is eene speculatie dan een positief bewijs; dat dezelve, op zijn hoogst genomen, niets meer zoude kunnen bewijzen, dan het min verstandige, het min doelmatige van deze faculteit van keus, die den Koning is overgelaten, niets meer dan de onvoegzaamheid van eene voorwaarde in het verdrag tusschen de natie en de Koning. Maar dit mag niet leiden tot de gevolgtrekking, dus moet ook deze bepaling geen gevolg hebben, of ergo heeft de kroon en niet de persoon des tegenwoordigen Konings den vollen eigendom; maar, in de tweede plaats, zoo vind ik in deze keus, de zaak beschouwd uit het oogpunt door mij verdedigd, niets ongerijmds niet alleen, maar integendeel oordeel ik de beschikking der Grondwet meer verkieslijk en voorzigtig, om de afstand der domeinen afhankelijk te maken van de keus des Konings, dan in die tijdsomstandigheden, bij de Grondwet zelve, deze overdragt van dit eigendom dadelijk onvoorwaardelijk vast te stellen en te bepalen. Immers, bij de geboorte der eene zoo veel als der andere Grondwet, waren de tijden en omstandigheden van den lande, door buitenlandschen oorlog en den onzekeren staat van zaken in Europa, hoogst bedenkelijk, de Staat in het opkomen, 's lands kas ledig, en de behoefte van het oogenblik groot; was het verstandig, was het staatkundig, was het kiesch, op dat oogenblik, dadelijk den toenmaligen noodpenning aan te tasten, en op dat oogenblik een onvoorwaardelijken afstand dezer eigendommen bij de Grondwet te bepalen? Mij dunkt, en 's lands belangen en het wel begrepen belang des Konings, die, trouwens, altijd hand aan hand gaan, scheen aan te raden liever den afstand en overdragt dezer domeinen bij de Grondwet afhanklijk te stellen van de keus des Konings, die daar over, vervolgens in staat was het meest geschikte oogenblik te bepalen, en te temporiseren, dan wel dadelijk onvoorwaardelijk in die benaauwde omstandigheden, dezen afstand bij de Grondwet te doen stand grijpen. In deze keus is dus niets ongerijmds; voor deze bepaling in de Grondwet hebben kunnen bestaan zeer goede redenen.

Eindelijk moet ik nog antwoorden op eene vierde en laatste bedenking, die ik tegen het door mij verdedigd stelsel heb hooren aanvoeren. Zij is deze. De Grondwet stelt den afstand dezer gevraagde domeinen niet voor als noodzakelijk, integendeel zij stelt dit alleen mogelijk; het is alleen facultatief, want, het heet: *bij de Wet kan worden bepaald*, enz., en niet, dat de wet zulks ook bepalen moet.

Ik wil niet ontveinzen, dat ik deze bedenking houd voor eene chicane, beter passende in den mond van een kwaadwilligen debiteur, dan van hem, die opregtelijk den Koning geven wil wat des Konings is; het was dan beneden de waardigheid der nationale vertegenwoordiging, zich in dit stuk te behelpen met deze bekrompene uitvlugt; ja, en bekrompen en ongegrond tevens is deze reflectie; zoo haast als de uitvoering van dezen afstand afhankelijk gesteld werd van de keus des Konings, zoo kon de uitdrukking niet anders zijn dan *facultatief*, maar hier uit mag niet worden afgeleid, dat, door de Staten-Generaal, ten allen tijde, deze gevraagde overgang der domeinen kan worden afgekeurd: dit was eene ongerijmdheid, alzoo het artikel der Grondwet dan zoude zijn contradictoir in zich zelve, zij zoude aan den Koning het regt van keus geven van een aanzienlijk eigendom te bekomen, maar tevens aan de Staten-Generaal eene onbepaalde bevoegdheid toekennen, die keus illusoir te maken, en ten allen tijde te houden buiten effect. Ik weet niet, met welken naam ik zulk een wet-bepaling zoude behooren te bestempelen. Deze objectie bewijst te veel, want daar uit, uit de overgelaten faculteit, waarop men terug komt, zoude volgen, dat er geene hoegenaamde overdragt dezer domeinen, in welke gestalte ook, het zij als eigendom, het zij als kroon-goed, zoude behoeven te worden overgedragen, hetgeen ongerijmd is.

De gesteldheid van 's lands finantien kan geen voorwendsel zijn, waarop de aanvraag des Konings, thans meer dan anders, kan worden afgekeurd. Want het is onmogelijk, dat dezelve daarbij nu kunne zijn geconcerneerd, of door dezen afstand nadeel kunne ondergaan. Het is voor de schatkist volkomen onverschillig, of des Konings geheel inkomen met vier-en-twintig ton uit dezelve betaald wordt, tegen genot van alle deze opbrengsten der domeinen; dan wel, of de schatkist, een gedeelte dier opbrengsten missende, daarentegen zoo veel minder aan den Koning uitbetaald. Gedurende het leven toch van den tegenwoordigen Koning moet deze aftrek plaats hebben, en het regt van keus tot afstand der domeinen competeert Hoogstdenzelven alleen, en niet aan den volgenden Koning; onbepaald uitstel derhalve, om art. 31 der Grondwet effect te doen sorteeren, is indedaad niets anders, dan het Huis van Oranje bloot te stellen aan het verlies van diens eigendomlijk domein. Door de onzekerheid des menschelijken levens, heeft dit gevaar van verlies voor dit Huis reeds meer dan zeven jaren bestaan.

Deze opoffering stel ik op prijs, zoo wel als Zr. Ms. kundige inzigten in het gebruik dezer domeinen ten behoeve van den lande, tot de uitvoering waarvan Hoogstdezelve bevorens aan U Ed. Mog. verklaard heeft, af te zien van deze regten, uit kracht van art. 31 der Grondwet. U Ed. Mog. hebben destijds daaromtrent anders beslist. Thans vind Z. M. goed, gebruik te maken van deze regten, en dus is de natie onbevoegd dezen gevraagden afstand of onbepaald uit te stellen of te weigeren. Deze verpligting rust op een wederzijdsch verdrag, er wordt door den Koning gevolglijk geene opoffering gevraagd, of eenige welwillendheid, want de natie geeft door dezen afstand niets van het hare. Even zoo wordt zij gedrongen niet door dankbaarheid of heusheid, maar door de strengste verpligting tot regtvaardigheid, daarom is het voor haar geen druk, maar regt te doen, vooral ook aan den Koning, veeleer eene behoefte.

Door dit bezef van regtvaardigheid worden U Ed. Mog. dan ook gedrongen den gevraagden afstand toe te staan, dien ik verzekerd ben, dat daarenboven niet strijdig is met de belangen van den lande, want wie is er, voor wien dit koninklijk woord, bij herhaling zoo nadrukkelijk aan U Ed. Mog. toegesproken, verloren is! Ik waag het niet, ten aanzien der bestemming dezer over te geven goederen, een onbescheiden blik te slaan in de toekomst, maar ik ben, op grond dezer verzekering, overtuigd, dat Z. M., bij de uitkomst, daar mede zal voorbereiden eene nieuwe weldaad voor den Staat.